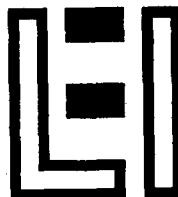

L
20

237

L 20
 237A

INTERNE NOTA

DE FINANCIËLE POSITIE VAN STERK EXPANDERENDE BEDRIJVEN

Inleiding

In overleg met de Directie voor Bedrijfsontwikkeling in Noord-Brabant zijn voor een onderzoek naar de financiële positie 38 ondernemers uitgekozen, van wie bekend is dat zij de laatste jaren veel hebben geïnvesteerd in hun bedrijven.

Een onderzoek op deze bedrijven heeft ten doel inzicht te krijgen in de vermogens- en inkomenspositie van de ondernemers, die deze investeringen hebben verricht.

Bij de keuze van de bedrijven zijn pachtbedrijven buiten beschouwing gelaten omdat de financieringsmogelijkheden hier in 't algemeen veel gunstiger zijn.

De resultaten van het onderzoek over het boekjaar 1969/'70 zijn thans bekend.

De bedrijven zijn te onderscheiden in twee groepen:

- overwegend rundveehouderij; 20 bedrijven; gemiddeld 18,9 ha cultuurgrond; gemiddeld 146 sbe, waarvan 78% rundveehouderij, 15% varkenshouderij en 7% akkerbouw. (deze bedrijven worden in 't vervolg "Rvh" genoemd).
- overwegend varkenshouderij; 18 bedrijven; gemiddeld 8,7 ha cultuurgrond; gemiddeld 145 sbe, waarvan 66% varkenshouderij, 21% rundveehouderij en 12% akkerbouw. (deze bedrijven worden met "Vkh" aangeduid).

In het boekjaar 1969/'70 was de gemiddelde leeftijd van de ondernemers 35 jaar en ze waren gemiddeld 7 jaar boer. T.a.v. de spreiding rond dit gemiddelde kan worden vermeld dat

- 14 ondernemers 4 jaar of korter boer zijn (9 Rvh; 5 Vkh);
- 16 ondernemers 5 tot en met 10 jaar boer zijn (6 Rvh; 10 Vkh);
- 8 ondernemers langer dan 10 jaar boer zijn (5 Rvh; 3 Vkh).

Per 1 mei 1970 hebben de ondernemers de totale bedrijfsmiddelen voor gemiddeld 50% gefinancierd uit eigen middelen.

Bij de drie groepen, ingedeeld naar tijdsduur van bedrijfsexploitatie zijn enkele relevante gegevens als volgt (gemiddelden per ondernemer)

	4 jaar of korter boer	5 t/m 10 jaar boer	langer dan 10 jaar boer
totale middelen (=balanstotaal)	f. 278 000,--	f. 285 000,--	f. 357 000,--
eigen vermogen	f. 131 000,--	f. 148 000,--	f. 182 000,--
eig. verm. in % balanstotaal	47%	52%	51%
gemiddeld aantal sbe	132	145	172
gem. aantal volw. arb.krachten	1,2	1,3	1,4

Zoals te verwachten was blijkt uit deze gegevens dat de ondernemers die reeds langer boer zijn, ook het meeste eigen vermogen hebben. Ze hebben gemiddeld ook de grootste bedrijven (uitgedrukt in standaardbedrijfseenheden). Hieruit volgt dat het eigen vermogen, uitgedrukt in procenten van de totale middelen, tussen de drie groepen van ondernemers weinig uiteenloopt.

2289203

De resultaten van het onderzoek zijn in de bijlagen opgenomen:

- bijlage 1 geeft de balans debet van de bedrijven;
- bijlage 2 geeft de balans credit van de bedrijven;
- bijlage 3 geeft een overzicht van de inkomensvorming en inkomensbesteding
- bijlage 4 geeft een schematisch overzicht van de inkomens- en vermogensvorming en van de financiering van de investeringen.

De vermogenspositie

Uit de balansen blijkt dat de totale bedrijfsmiddelen per 1 mei 1970 een waarde hebben van gemiddeld f. 287 300,-- voor de groep Rvh en van gemiddeld f. 297 000,-- voor de groep Vkh. De middelen buiten het bedrijf hebben een waarde van f. 2 700,-- resp. f. 9 200,--.

Het totale vermogen bestaat voor 49% (Rvh) en 50,5% (Vkh) uit eigen vermogen.

Bij de groep Rvh is 51% van het balanstotaal vreemd vermogen, waarvan 45,5% op lange termijn en 5,5% op korte termijn. Het vreemd vermogen op lange termijn bedraagt gemiddeld f. 132 000,-- per bedrijf. Het bestaat voor 77% uit leningen van boerenleenbanken, voor 19% uit leningen van familieleden en voor 4% uit leningen van overige kapitaalverschaffers.

Bij de groep Vkh is 49,5% van het balanstotaal vreemd vermogen, waarvan 42,2% op lange termijn en 7,3% op korte termijn. Het vreemd vermogen op lange termijn is gemiddeld bij deze groep f. 129 100,-- en bestaat voor 78% uit leningen van boerenleenbanken, voor 8% uit leningen van familieleden en voor 14% uit leningen van andere kredietgevers (vnl. i.v.m. varkenscontracten).

In het boekjaar 1969/'70 is het eigen vermogen toegenomen met gemiddeld f. 16 500,-- voor de groep Rvh en met gemiddeld f. 37 400,-- voor de groep Vkh. Dit verschil staat in nauw verband met de gunstige bedrijfsresultaten van de varkenshouderij in het boekjaar 1969/'70. Uit voorlopige cijfers op 16 bedrijven met varkens in Noord-Brabant blijkt dat in het boekjaar 1970/'71 de bedrijfsresultaten gemiddeld f. 16 000,-- lager zijn dan in 1969/'70.

De inkomenspositie.

Uit bijlage 3 blijkt dat het arbeidsinkomen van de ondernemer f. 24 600,-- (Rvh) resp. f. 45 000 (Vkh) bedraagt.

Dit arbeidsinkomen vermeerderd met incidentele bedrijfs- en privéinkomsten alsmede met niet-betaalde arbeids- en rentekosten geeft het totale gezinsinkomen op het bedrijf.

Op de overwegend rundveehouderijbedrijven was het gezinsinkomen in het boekjaar 1969/'70 gemiddeld f. 33 700,-- en op de overwegend varkenshouderijbedrijven f. 55 400,--.

De gezinsuitgaven waren f. 17 800,-- resp. f. 19 100,--, zodat er gemiddeld f. 15 900,-- resp. f. 36 300,-- kon worden gespaard.

De spreiding van de bedrijven naar besparingen was als volgt:

- minder dan f. 10 000,--	5 Rvh bedrijven	0 Vkh bedrijven
- f. 10 000,-- tot f. 25 000,--	11 "	8 "
- f. 25 000,-- tot f. 50 000,--	4 "	6 "
- f. 50 000,-- en meer	- "	4 "
totaal aantal bedrijven	20 Rvh bedrijven	18 Vkh bedrijven

De investeringen

Tijdens het boekjaar 1969/'70 is gemiddeld f. 32 200,-- geïnvesteerd op overwegend rundveehouderijbedrijven en f. 61 700,-- op overwegend varkenshouderijbedrijven. Uit bijlage 4 blijkt dat de investeringen in grond en gebouwen bij de groep Rvh f. 10 200,-- en bij de groep Vkh f. 33 400,-- bedroeg. Uit de balansmutaties blijkt dat de investeringen in grond gemiddeld f. 1 100,-- resp. f. 5 600,-- was zodat in gebouwen f. 9 100,-- resp. f. 27 800,-- is geïnvesteerd. De investeringen in de veestapel bedroeg gemiddeld f. 9 300,-- (Rvh) resp. f. 21 400,-- (Vkh) en in de overige duurzame produktiemiddelen (vnl. machines en werktuigen) werd f. 12 700,-- (Rvh) resp. f. 6 900,-- (Vkh) geïnvesteerd.

Een spreiding van de totale investeringen was als volgt:

0 tot f. 10 000,--	3 Rvh (gem. f. 5 000,--)	1 Vkh (gem. f. 6 000,--)
f. 10 000,-- tot f. 25 000,--	7 " (" f. 19 000,--)	5 " (" f. 18 000,--)
f. 25 000,-- tot f. 50 000,--	7 " (" f. 36 000,--)	4 " (" f. 35 000,--)
f. 50 000,-- en meer	3 " (" f. 82 000,--)	8 " (" f.110 000,--)
totaal aantal bedrijven	20 Rvh (gem. f. 32 200,--)	18 Vkh (" f. 61 700,--)

De financieringsmiddelen

De financieringsmiddelen blijken uit het volgende overzicht.

	Rvh	Vkh.
- afschrijvingsbedragen	f. 7 000,-- (22%)	f. 8 000,--(12%)
- toeneming eigen vermogen	" 16 500,-- (51%)	" 37 400,--(56%)
- toeneming vreemd verm. lange termijn	" 5 100,-- (16%)	" 19 100,--(28%)
- toeneming vreemd verm. korte termijn	" 1 900,-- (6%)	" 2 500,--(4%)
- afnem. vlott. + liq. midd. in bedrijf	" 800,-- (2%)	-
- afnem. middelen buiten bedrijf	" 900,-- (3%)	-
Totale financieringsmiddelen	f. 32 200,-- (100%)	f. 67 000,--(100%)

Deze financieringsmiddelen zijn als volgt aangewend:

- bruto invest. duurz. prod.middelen	f. 32 200,-- (100%)	f. 61 700,-- (92%)
- toeneming vlott. + liq. midd. in bedrijf	-	" 3 600,-- (5%)
- toeneming middelen buiten bedrijf	-	" 1 700,-- (3%)
Totale financieringsmiddelen	f. 32 200,-- (100%)	f. 67 000,-- (100%)

Uit dit overzicht is af te leiden dat de investeringen (inclusief toename van liquiditeiten enz.) voor 78% (Rvh) resp. 68% (Vkh) uit eigen middelen zijn gefinancierd.

De rentabiliteit van het bedrijfsvermogen.

Hieronder wordt verstaan de verhouding tussen het netto-overschot (inclusief incidentele bedrijfsopbrengsten) vermeerderd met de berekende rente (7%) en het saldo van berekende pacht en eigenaarslasten enerzijds en het totale bedrijfsvermogen (= totale vastgelegde, vlottende en liquide middelen in het bedrijf) anderzijds.

Het netto-overschot (berekend op pachtbasis) vermeerderd met de berekende rente en het saldo van berekende pacht en eigenaarslasten wordt in het vervolg "opbrengst bedrijfsvermogen" genoemd.

Wordt van deze opbrengst de betaalde rente afgetrokken dan resteert een bedrag waarmee de rentabiliteit van het eigen bedrijfsvermogen kan worden aangegeven.

In het volgende overzicht wordt e.e.a. met cijfers nader toegelicht (gem. per bedrijf).

	Rvh	Vkh
Totaal bedrijfsvermogen	f. 275 100,--	f. 268 400,--
Opbrengst bedrijfsvermogen	f. 18 400,--	f. 42 300,--
Rentabiliteit bedrijfsvermogen	6,7%	15,8%
<hr/>		
Eigen bedrijfsvermogen	f. 130 700,--	f. 127 700,--
Opbrengst eigen vermogen	f. 10 400,--	f. 34 600,--
Rentabiliteit eigen vermogen	8,0%	27,1%

Bij de groep Vkh is de rentabiliteit van het eigen vermogen aanmerkelijk hoger dan de rentabiliteit van het totale bedrijfsvermogen t.w. 27,1% t.o.v. 15,8%.

Dit komt doordat de betaalde rente (+ 5%) veel lager is dan 15,8% en er dus op het geleende kapitaal wordt verdiend.

De spreiding van de bedrijven naar rentabiliteit van het totale bedrijfsvermogen blijkt uit het volgende overzicht:

Rentabiliteit	Rvh	Vkh
minder dan 5%	5	-
5 tot 10%	13	5
10 tot 20%	2	9
20% en meer	-	4
totaal aantal bedrijven	20	18
gemiddelde rentabiliteit	6,7%	15,8%

Conclusie

Uit het onderzoek op 38 sterk expanderende bedrijven is gebleken dat ondanks grote investeringen - f. 32 200,-- op overwegend rundveehouderijbedrijven en f. 61 700,-- op overwegend varkenshouderijbedrijven - in een gunstig jaar geen financieringsmoeilikheden optreden omdat een groot deel uit eigen middelen (vnl. besparingen en afschrijvingen) kan worden gefinancierd. Door de gunstige rentabiliteit - 6,7% op overwegend rundveehouderijbedrijven en 15,8% op overwegend varkenshouderijbedrijven - zijn de renten en aflossingsverplichtingen gemakkelijk na te komen.

augustus 1971.

S. Aukema

Bijlage 1.
Balansen debet van sterk expanderende bedrijven in Noord-Brabant (eigendomsbedrijven)

Boekjaar 1969/70	overwegend rundveehouderij		overwegend varkenshouderij	
	1-5-1969	1-5-1970	1-5-1969	1-5-1970
Oppervlakte grond in eigendom (kadastraal)	13,1 ha	13,2 ha	6,2 ha	6,8 ha
Mutaties	+ 0,1 ha			+ 0,6 ha
Middelen in het bedrijf:				
1 Grond	85 500	86 600	38 800	44 400
2 Gebouwen	73 100	78 300	101 300	123 300
3 Veestapel	69 600	78 900	72 100	93 500
4 Dode inventaris	15 900	23 300	12 000	16 200
5 Veldinventaris	2 600	3 200	1 400	1 400
6 Ledenkapitaal + deelnemingen	2 800	4 200	2 200	2 700
7 Transitieposten	100	300	100	100
Totaal vastgelegde middelen	249 600	274 800	227 900	281 600
8 Voorraden	1 600	1 600	2 300	2 900
9 Vorderingen	8 500	8 800	5 200	4 900
10 Lopende rekening bij banken	2 600	1 500	2 700	6 200
11 Kas + giro	600	600	1 600	1 400
Totaal vlottende en liquide middelen	13 300	12 500	11 800	15 400
Totale middelen in het bedrijf	262 900	287 300	239 700	297 000
Middelen buiten het bedrijf:				
12 Grond en gebouwen	1 000	1 000	3 600	3 600
13 Vorderingen op lange termijn	700	200	-	-
Totaal vastgelegde middelen	1 700	1 200	3 600	3 600
14 Vorderingen op korte termijn	-	-	-	-
15 Effecten	-	-	-	-
16 Spaarbanksaldo	1 900	1 500	3 900	5 600
Totaal vlottende middelen	1 900	1 500	3 900	5 600
Totale middelen buiten het bedrijf	3 600	2 700	7 500	9 200
Balans totaal	266 500	290 000	247 200	306 200
Totaal eigen vermogen	125 600	142 100	117 300	154 700
eigen vermogen in % van balanstotaal	47,1%	49,0%	47,4%	50,5%
eigen vermogen in % van bedrijfsvermogen	47,8%	49,5%	48,9%	52,1%
				+ 37 400
				+ 3,1%
				+ 3,2%

Bijlage 2.
Balansen credit van sterk expanderende bedrijven in Noord-Brabant (eigendomsbedrijven)

	overwegend rundveehouderij		overwegend varkenshouderij	
	1-5-1969	1-5-1970	1-5-1969	1-5-1970
Boekjaar 1969/70		mutaties		mutaties
Oppervlakte grond in eigendom (kadastraal)	13,1 ha	13,2 ha	6,2 ha	6,8 ha
		+ 0,1 ha		+ 0,6 ha
Vermogen in het bedrijf:				
Hypothecaire leningen van				
17 Boerenleenbanken	96 800	100 800	72 800	93 100
18 Overige banken	-	-	-	-
19 Verzekeringsmaatschappijen	-	-	-	-
20 Familieleiden	13 900	14 200	4 800	4 800
21 Overige particulieren	-	-	-	-
Totaal hypothecaire leningen	110 700	115 000	77 600	97 900
		+ 4 300		+ 20 300
Niet-hypothecaire leningen van				
22 Boerenleenbanken	-	500	6 800	7 400
23 Overige banken	0	100	19 300	16 500
24 Verzekeringsmaatschappijen	-	-	-	-
25 Familieleiden	11 500	11 200	5 200	5 600
26 Overige particulieren	1 300	1 500	1 100	1 700
27 Staat der Nederlanden	3 500	3 800	-	-
Totaal niet-hypothecaire leningen	16 300	17 100	32 400	31 200
		+ 800		- 1 200
Totaal vreemd vermogen op lange termijn	127 000	132 100	110 000	129 100
		+ 5 100		+ 19 100
28 Leverancierskrediet	4 400	5 700	9 100	9 700
29 Lopende rekening bij banken	7 800	8 200	9 000	10 200
30 Overige bedrijfsschulden	1 700	1 900	1 800	2 500
Totaal vreemd vermogen op korte termijn	13 900	15 800	19 900	22 400
		+ 1 900		+ 2 500
Eigen vermogen in het bedrijf	122 000	139 400	109 800	145 500
		+ 17 400		+ 35 700
Totaal vermogen in het bedrijf	262 900	287 300	239 700	297 000
		+ 24 400		+ 57 300
Schulden buiten het bedrijf	-	-	-	-
Eigen vermogen buiten het bedrijf	3 600	2 700	7 500	9 200
		- 900		+ 1 700
Totaal vermogen buiten het bedrijf	3 600	2 700	7 500	9 200
		- 900		+ 1 700
Balanstotaal	266 500	290 000	247 200	306 200
		+ 23 500		+ 59 000

Bijlage 3.

Inkomensvorming en inkomensbesteding op sterk expanderende bedrijven in Noord-Brabant (eigendomsbedrijven)

Boekjaar 1969/70

overwegend rundveehouderij

overwegend varkenshouderij

Oppervlakte cultuurgrond

gem. 18,9 ha

gem. 8,7 ha

1. Netto-overschot (op pachtbasis)	7 700	30 400
2. Berekend loon van de ondernemer	16 900	14 600
3. Arbeidsinkomen van de ondernemer	24 600	45 000
4. Incidentele bedrijfsopbrengsten	1 000	1 400
5. Berekend loon van de boerin	3 300	2 500
6. Berekend loon van overige gezinsleden	1 000	-
7. Betaald loon aan gezinsleden	-	-
8. Niet-uitbetaald loon gezinsleden	4 300	2 500
9. Berekende rente	6 900	7 100
10. Betaalde rente van langlopende leningen	7 000	6 700
11. Betaalde rente van kortlopende bedrijfsschulden	1 000	1 000
12. Niet-uitbetaalde rente	-1 100	- 600
13. Niet-uitbetaalde pacht	7 500	9 700
14. Afschrijving op bedrijfsgebouwen	3 900	5 800
15. Overige eigenaarslasten	800	500
16. Saldo van pacht en eigenaarslasten	2 800	3 400
17. Totaal gezinsinkomen uit bedrijf	31 600	51 700
18. Opbrengsten van privé-bezittingen	0	300
19. Uitkeringen van verzekeringen	1 100	1 100
20. Overige neveninkomsten	1 000	2 300
21. Totale privé-inkomsten	2 100	3 700
22. Totaal gezinsinkomen	33 700	55 400
23. Huishoudgeld (incl. verbr.prod. uit eigen bedrijf)	10 400	11 200
24. Overige kosten van levensonderhoud	3 700	3 900
25. Totale kosten van levensonderhoud	14 100	15 100
26. Betaald aan belasting en premis A.O.W., enz.	2 500	2 800
27. Betaald aan verzekeringspremies	1 100	1 100
28. Schenkingen en giften	100	100
29. Totale gezinsuitgaven	17 800	19 100
30. Besparingen	15 900	36 300
31. Erfenissen en schenkingen	600	1 100
32. Toeneming van het eigen vermogen	16 500	37 400

Bijlage 4. Overzicht van de inkomensvorming, inkomensbesteding en de financiering van de investering van de investeringen op sterk expanderende bedrijven in Noord-Brabant in het boekjaar 1969/70 (gem. per bedrijf in gld.)

